

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Све нас који смо се овдје сакупили желио бих да упоредим са члановима једног религиозног реда – реда темплара...они су имали обавезу да чувају и бране ходочаснике... а ја мислим да смо ми чувари храма књиге, и ми овде остварујемо свој ритуал. Учествојемо у откривању мистерије књиге; на савременом језику - то се назива сајам књига. (*Андреј Бичков*)

У Црној Гори има два, три сајма књига, а ово је у сваком погледу најбољи, у културном и комерцијалном смислу, у третману који имају организатори према излагачима и односу медија према њему и излагачима, у односу публике. То кажем без икаквог интереса и врло ми је драго што се овај сајам развио у врхунску, регионалну културну манифестацију. (*Петар Живадиновић*)

Током два програма на Тргу од књиге (о Андрићу и Његошу) прошли смо златни век српске књижевности... а у Херцег Новом, и Његош и Андрић су живели... то је несвакидашња предност овога града, јер када говоримо о српској књижевности, ходамо Херцег Новим, и повлачимо ту магистралну линију која почиње са епском поезијом коју је сублимисао Његош а онда је на један несвакидашњи и нобеловски начин и Андрић. (*Зоран Живковић*)

Оно што мислим да је важно јесте да је овај Трг од књиге показао континуитет у својој оријентацији, у свом разумијевању ствари и у љубазности. (*Мило Ломпар*)

Трг од књиге је изванредна културна манифестација. Она бјелодано показује да оно што се по градовима и селима нуди као љетна култура или култура љета није права култура. Све честитке иницијаторима и организаторима Трга од књиге, са жељом да истрају у својим племенитим прегнуцима. (*Душан Кеџмановић*)

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ
К њ и г а к њ и г у о т в а р а

 ОРГАНИЗАТОРИ МЕЂУНАРОДНОГ САЈМА „ТРГ ОД КЊИГЕ“

Општина Херцег – Нови
ЈУ Градска библиотека и читаоница Херцег – Нови
ЈУК Херцег фест
НВО Књижевна заједница Херцег – Нови

◇ Извршни одбор:

Радован Божовић, Невенка Митровић, Биљана Ивановић

Савјет:

Проф. др Мило Ломпар

Др Горан Максимовић

Зоран Живковић

Гојко Божовић

Јанко Брајковић

Желидраг Никчевић

Невенка Митровић

Проф.др Драган Копривица

Селимир Радуловић

◇ PRESS служба и редакција Билтена "Трга од књиге"

Витка Вујновић

Жељка Контић

Драгана Влаовић

Градска библиотека и читаоница Херцег Нови

Tel: +382 31 321 900

+382 31 324 328

e-mail: biblhn@t-com.me

web: www.bibliotekaherceg-novi.org.rs

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

П Р О Г Р А М Д О 28. ЈУЛА

24.07. (недјеља) у 20:30

ПИПИ ДУГА ЧАРАПА У КВИЗИОНЕРУ (позоришна представа за дјецу)

Пан театар (Београд)

Режија: Оливера Викторовић,

играју: Марта Милосављевић, Маријана Дугалић и Иван Иванов

МОЛИТВА ЗА МАМУ / Мошо Одаловић

У програму учествују: Мошо Одаловић, Дејан Ђонович и дјеца из
Херцег-Новога

ПЕТ ДУНАВСКИХ ЧУДА / Зоран Живковић

Говоре: Проф. др Зоран Живковић и Проф. др Александар Јерков

25.07. (понедељак) у 21:00

ДОК АНЂЕЛИ СПАВАЈУ / Марина Рајевић-Савић

Говоре:

Марина Рајевић-Савић и Желидраг Никчевић, књижевни критичар

ГОСПОДАРИЦА АНА / Зорица Кубуровић

Говоре:

Др Зорица Кубуровић и Катарина Брајовић-Никчевић, књижевни
критичар

ПЕСМА С ОСТРВА СИРОЧАДИ / Селимир Радуловић

Говоре:

Селимир Радуловић и Зоран Живковић, главни уредник Нолита

26.07. (уторак) у 21:00

НЕМАЊИЋКИ МАНАСТИРИ – Светигора, Цетиње

Говоре:

протосинђел Петар Драгојловић, Будимир Дубак, књижевник
и Весна Тодоровић, проф.

ИМАМ ПРИЧУ ЗА ТЕБЕ / Миленко Пајић

(Андрићева награда за 2009. годину)

Говоре: Миленко Пајић и Желидраг Никчевић, књижевни критичар

СУНЦЕ МЕНИ, СУНЦЕ ТЕБИ / Весна Дедић-Милојевић

Говоре: Весна Дедић-Милојевић

и Катарина Брајовић-Никчевић, књижевни критичар

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ
К њ и г а к њ и г у о т в а р а

27.07. (сриједа) у 21:00

ЕДИЦИЈА ИСТОЧНО НЕБО:

Јесењин, Пушкин, Љермонтов, Блок, Мајаковски
Говоре: Проф. др Миодраг Сибиновић, преводилац
и Селимир Радуловић, главни уредник Orpheusa

ИЗАБРАНА ДЕЛА АРИСТОТЕЛА

(Награда „Милош Н. Ђурић“ за превод Аристотелове физике)
Говоре: Слободан Благојевић, преводилац са старогрчког и историчар
филозофије
и Петар Живадиновић, историчар филозофије и директор IP Paideia

БОКА 31: Зборник радова из науке, културе и умјетности

Говоре:

Доц. др Илија Лалошевић и Проф. др Горан Максимовић
МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ
К њ и г а к њ и г у о т в а р а

28.07. (четвртак) у 21:00

ЈЕДАН ДАН СА ФАМИЛИЈОМ КИШ / Драган Копривица (Награда „Марко
Миљанов“)

АВЛИЈА БИВШИХ / Милан Кнежевић
БИВШЕ КРАЉЕВСТВО / Андрија Радуловић

Говоре:

Проф. др Драган Копривица, Проф. др Горан Максимовић,
Милан Кнежевић и Андрија Радуловић

СВЕЧАНО ЗАТВАРАЊЕ – Уручивање плакета

Ријеч на затварању

Радован Божовић, секретар Секретаријата за друштвене дјелатности
Општине Херцег-Нови

ГАРДЕРОБЕРКА (позоришна представа)
Драмски студио КИЦ „Будо Томовић“ (Подгорица)

Текст и режија: Драган Копривица

Играју:

Адријана Жоља, Александра Влаховић, Дражен Милић, Инес Османагић,
Сандра Ђоновић, Дијана Радовић, Јелена Јовановић, Ана Видаковић, Маја
Ивановић, Стефан Вуковић и Ивана Плавшић

Напомена:

Организатор задржава право измјене програма.
У случају кише програми ће се одржати у галерији „Ј. Б. Бенковић“

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

ДОСАДАШЊИ ПРОГРАМИ НА „ТРГУ ОД КЊИГЕ“

21.07.

ОТВАРАЊЕ „ТРГА ОД КЊИГЕ“

АКАДЕМСКИ ХОР COLLEGIUM MUSICUM : концерт

Диригент Даринка Матић Маровић

(Покровитељ концерта Генерални конзулат Републике Србије)

Поздравна ријеч: Дејан Мандић, предсједник Општине Херцег-Нови

Бесједа на отварању: Др Андреј Бичков

ДИПЕНДРА : роман / Андреј Бичков

Говоре: Др Андреј Бичков, Љубинка Милинчић, преводилац и Гојко

Божовић, књижевни критичар

ТРГ ОД КЊИГЕ ОЖИВЉАВА СТАРИ ГРАД

Поздравна ријеч: Дејан Мандић, предсједник Општине Херцег-Нови

Када Трг од књиге почиње, са њим необично оживљава стари град, само наизглед обичан стари град, јер је он град који је имао необичан живот. Више од шест вјекова у њему су се догађале важне и озбиљне

ствари, много је доживио, много тога видио, много тога памтио и много тога заборавио, али једно није: није заборавио да је живот љепота, да у њему треба уживати на тих и смислен начин и да су у њему некако увијек били најважнији људи, посебно умјетници: сликари, писци, пјесници... Ко зна зашто је то тако, да ли због његове стварне љепоте, чудне природе,

овог камена, мора, погледа, али знам да је то очигледно, свуда и на сваком кораку. Херцег Нови је увијек опстајао и борио се сам, својом љепотом и својим миром, а од када је установљен Трг од књиге, и књигама јер су се показале као најцјелисходније и најпоузданије средство. Дуго трају, нису захтјевне, врло мало требају за одржавање,

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

тешко се кваре, а у њих се најпрактичније пакују догађаји и доживљаји, било које врсте и из било ког времена. Ових дана, на нашу срећу, бићемо окружени књигама и њиховим поштоваоцима. За пружену радост уживања у овој свеколикој раскоши и богатству писане ријечи дугујемо велику и топлу захвалност нашој Јавној установи Градска библиотека и читаоница, њеним запосленима, Књижевној заједници, а онда свим издавачима који су се представили и свим пријатељима и гостима који су својим дјелом и присуством допринијели успјешној организацији ове јединствене манифестације. Желим да уживате на Тргу од књиге, мјесту посебно озбиљном, мјесту гдје сви све имамо, млади да науче, ако желе да уче, а старији да се упореде и одреде, а сви да разумијемо једни друге.

ОТКРИВАЊЕ МИСТЕРИЈЕ КЊИГА = САЈАМ КЊИГЕ

Бесједа на отварању: Др Андреј Бичков

„Величанствен хор, као да се Свети Дух спустио на нас, а за моју руску душу била је, наравно, велики поклон "Калинка маљинка". Ово је била оцјена Андреја Бичкова за наступ хора Collegium musicum, након које је улиједила бесједа уз отварање манифестације.

Окупили смо се у овом старом граду чије су зидине током векова много тога запамтиле. Овде су заиста једни јунаци чували ове зидине, а други су их нападали. Овде су принцезе чекале своје принчеве и принчеви су тражили своје принцезе, а у прекидима између ратова овде је текао обичан, нормалан живот са радостима и тугама. Свему томе сведок је море које лежи иза зидина овога града. Пространство тог мора желео бих да упоредим са страницама отворене књиге.

Вероватно бисмо ту књигу могли да назовемо књигом живота, и то сигурно није случајна метафора – "књига живота".

Наравно, нисам је ја измислио, али, вреди се замислити над тим колико је та метафора стварна. Та метафора говори о томе да све што се са нама дешава – читав наш живот, све наше љубави, све трагедије и патње, сва наша духовна просветљења, све оно што се са нама догађа; све може да нађе одраз на страницама књиге.

На почетку беше реч, као што је речено у Светом писму. Кроз реч се рађа човек, рађа се његов смисао, рађа се цивилизација. Свака књига ствара свог читаоца, она га узнемирава и испуњава га својом страшћу, она у његовој свести отвара светове у којима он налази себе путујући кроз њу. Али, она такође, рађа и његову незадовољеност.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Када књигу прочита до краја читалац се поново спрема за пут. Тако књига рађа књигу, тако књига отвара нову књигу, тако наставља да живи.

Наравно, овде постоји мала тајна која се крије у језику. Људски језик је заправо човекова природа и он не може да се заустави; он мора да се креће напред. Асоцијација се везује за асоцијацију, смисао провоцира на тражење новог смисла а свака мисао хоће да пренесе своју ограниченост и да нађе своје решење у другој мисли. И све то посредством речи – посредством језика.

Авај, данас нас све више окружују екрани и све нас више сустижу, не речи, него слике –

телевизијске, видео или слике које узимамо са интернета, и понекад нам се чини да књига губи своју вредност. Али, то ипак није сасвим тако. Наравно, човек који припада масовном друштву наставља да живи у сликама, посебно

телевизијским. Али права авангарда друштва, интелектуална авангарда, не може се замислити без књиге, и она се никада неће растати од књиге и никада

је неће издати. Зато бих ја све нас који смо се овде сакупили желео да упоредим са члановима једног религиозног реда – реда темплара.

Чланови тог реда су имали обавезу да чувају и бране ходочаснике који су ишли у храм гроба Господњег. Ја мислим да смо ми чувари храма књиге, и ми овде остварујемо свој ритуал. Учествујемо у откривању мистерије књиге; на савременом језику - то се назива сајам књига.

Мислим да није случајно што се сајам дешава управо овде, у овом предивном граду и доле, уз море, где, као што сам рекао, та књига живота, прелистава своје странице. На обале мора спуштају се планине чији врхови могу да се упореде са врховима људског духа. Тако књига отвара књигу, тако ју је она увек отварала и тако ће је, надам се, и даље отварати.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

ДИПЕНДРА : роман / Андреј Бичков

Говоре: Др Андреј Бичков, Љубинка Милинчић, преводилац и Гојко

Божовић, књижевни критичар

КЊИГА НИЈЕ ПИЛУЛА ЗА СПАВАЊЕ

Љубинка Милинчић –преводилац

Прије него што је почела да говори о Андреју Бичкову и његовој, како је рекла, сјајној књизи, Љубинка Милинчић, подсетила је да је за превођење дјела Андреја Бичкова на српски веома заслужан недавно преминули Петре Крду, који је и њој скретао пажњу на изузетне појаве у свјетској књижевности. Из његове жеље да у издавакој кући КОВ из Вршца види и наслове Амндреја Бичкова и проистекла је сарадња и објављивање прво књиге приповједака Андреја Бичкова а послије тога и романа „Дипендра“, објаснила је Љубинка Милинчић.

Вероватно се многи од вас сећају када је пре десетак година свет потресла невероватна вест да је принц убио своје родитеље и све своје рођаке а затим и себе. Андреј Бичков се јако заинтересовао за ту причу пошто је већ почео да се бави источњачком културом и религијом и пошто је знао да је према будистичком веровању сан заправо реинкарнација Бога Вишне а његов син је дакле син Божији. шта се заправо десило –десило се да је син Божији убио Бога и убио себе. То је заиста један нонсенс нешто што је немогуће. И тако почиње његово истраживање које он нама представља у најбољим традицијама руске културе. Његов јунак Виктор или Вик, како га он најчешће зове, који сазрева, стасава у једном друштву, маргиналном, који пролази кроз све оно кроз шта пролазе сви мушкарци пре него што постану стварно мушкарци, доживљава разне ствари о којима часни људи најчешће не причају. Гоне га, као и све младе људе, и инспиришу га, разне страсти. Њега руководи страст према једној жени и невероватна жеља да упозна Непал. А онда случај одреди да он оде у Непал. Тамо је са вољеном женом, а оптуже га да је убица читаве царске породице. Како је он то извео када није био ту? Кажу тако што је просто бацио чини на принца и принц је то урадио под његовоим утицајем, захваљујући црној магији коју је тај руски туриста донео у Непал. Пошто је одмах ухапшен он седи у затвору и размишља. Враћа му се у сећање читав његов живот, а истовремено он сво време размишља о његовом смислу. Будистичка религија, која заправо неке ствари објашњава много лакше него наша, преплиће се са хришћанском.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Сећа се времена када је отишао у Америку у којој је провео годину дана на студијама, упоређује живот у Русији и Америци, меша исток и запад. Он ће, у том страшном периоду, у затвору, пролазити кроз нова искушења. Искушење је и то страшно његов сусрет са дуго жељеном женом, јер она је постала љубав која треба да га убије. Све пороке које пратимо кроз књигу, на крају видимо другачије, и видимо да човек ипак није оличење зла. У човеку истина постоји зло и некада је јаче од добра, али љубав и ту жену која је добила задатак да га макар и дрогирана мучи дотеле док оне умре, на крају не види као злу. Он види љубав и та љубав и враћа у нормалан живот. Сренула бих пажњу на још једну личност у роману - целата. Целат који ради тај посао као посао, размишља о томе какво је уже, да ли ће се прекинути, а оно што је за њега јако важно јесте питање где ће душа тог човека? Ту видимо каква је то спона са нашом религијом и традицијом.

Овај живот јесте нешто пролазнио али је много важно како ћемо отићи из живота. Он може да учини добро да живот те несрећне жртве буде можда бољи у зависности како се конопац постави. Код Андреја, иако у Русији не користе псовке, има их јако пуно јер Андреј сматра да књижевност мора да шокира читаоца. Читалац мора да се замисли. Књижевност није пилула за спавање, а књига мора да вас продрма, пробуди, да вас натера да мислите, да покренете нешто у друштву.

У ЈЕДНОМ РОМАНУ , СУСРЕТ ТРИ СВИЈЕТА

Гојко Божовић, књижевни критичар

Божовић је на почeku истакао да у савременој руској књижевности није необично да литература врло познатих писаца показује да они доносе нову перспективу разумијевања свијета. Таквим писцима припада и Андреј Бичков, а док читамо „Дипендру“ можемо да видимо прецизност у композицији, пажљиво истраживање свих околности које су неопходне да би се створио тај могући, истовремено и стварни свијет, врло далеког истока, руског простора - и некад блиског, а некад врло далеког запада.

Истраживање обимне грађе јесте особина која по правилу краси ту техничку интелигенцију, која врло често, недостаје неким, иначе добро замишљеним романима. У „Дипендри“ видимо да једна узбудљива прича почива на познавању свих околности које су неопходне да би изнутра прорадио романескни механизам који покреће узбудљиву радњу која нам онда показује читав савремени свет.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

У средишту романа „Дипендра“ се налази један застрашујући медијски догађај, а када неки догађај истог часа постане предмет анализе свих светских медија, онда се он заправо одваја од онога што је његово право полазиште. А медијски догађај који је у средишту ове књиге је застрашујући због чињенице да је један престолонаследник побио целу своју породицу, а на крају, пресудио самом себи. У том чину има, не само застрашујућег и трагичног, него нечег дубоко симболички тешког, посебно када се погледа из угла непалске традиције, коју нам Бичков предочава на изузетан начин. Дипендра не убија само једног аристократског владара, он заправо убија самог Бога. Наиме, у часу када убија свог оца који је по непалској традицији и Бог, тим чином убиства он сам постаје Бог. Онога часа када пресуђује самом себи, Бога још једном свргава са престола. То јесте симболичка ситуација у којој се показује сва драма модерног човека и сва драма света који је разапет између неколико великих симболичких сила. У роману Андреја Бичкова ми видимо сусрет три света, три цивилизације - то је с једне стране Далеки исток, непалска култура и цивилизација оличена у том свргавању читаве краљевске породице са престола. С друге стране је прича о савременој Русији, руски простор, човек, традиционалне вредности у сусрету изазовима новог доба и на трећој страни је модерни запад. Дипендра је по много чему човек запада, то је заправо неко ко студира најбоље западне универзитете и кроз њих упознаје западне вредности и друштво. Можемо да видимо како нам Бичков представља приче о три ситуације модерног - везаног света. Међутим, он се не задовољава типским представама, него кроз ситуације у којима се налазе његови ликови и кроз њихове судбине покушава да сагледа реално стање. Он нам из угла одлично написане приче показује да модерно руско друштво јесте у једном врло драматичном кретању између модерног и традиционалног. Показује нам и да, усред тих колективних дешавања, пажњу треба фокусирати на индивидулану позицију. Ми можемо да видимо са којом пажњом и са којом изразитом финоћом овај писац обликује своје јунаке. То нису људи само од крви и меса, људи изразитих судбина, већ су људи који показују индивидулане, веома снажно приказане драме. Преко судбине ових јунака ми видимо модерног човека разапетог између вредности које је затекао, а са којима није увек и до краја сагласан, и не може да се поистовети са њима.

То је веома субјективно приказано у слици руског друштва, разуме се, са свим његовим лудостима,

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

падовима, пороцима. Књижевност Андреја Бичкова је одличан пример како се она стара, добра руска прича на један складан начин повезује, хармонизује са оним што је наслеђе руске књижевности. Андреј Бичков не преза да покаже шта је у том свету наказно и оно што је у том свету добро, просветљујуће, и што заправо оставља један траг наде. То је књига која снажно предочава модерни тренутак и књига која нам помаже да сами пред собом боље одговоримо на многе дилеме.

ТРАГЕДИЈА - СИМБОЛ СВРГАВАЊА АУТОРИТЕТА

Др Андреј Бичков

...Књига, и у оквиру тога роман, је некакав модел наше европске свести. Она обједињује све нас, а у 19. веку руски роман је заиста проживљавао свој златни век и наш велики писац Достојевски је други по цитираности у свету, одмах после Шекспира, рекао је Андреј Бичков обраћајући се сајамској публици на промоцији његовог новог романа. Услиједила је оцјена да у роману увијек има много више свега него што се о самом роману може рећи, па је Бичков одабрао да објасни како настаје роман, или прецизније - шта се њему догађало у вријеме кад су почеле да се појављују прве приче романа „Дипендра“.

Живим у Москви гдје су нам једном дошли гости – монаси будистичког манастира који су нам показали необичан ритуал; правили су мандалу, религиозну шару, од песка. Песак сипају неколико дана и направе круг, отприлике 6 метара у пречнику, а у њему разне арабеске. Они на тај начин стварају Бога. Кулминација тог свештеничког поступка је што касније ножевима расецају и руше мандалу. Сву ту прекрасну шару коју су правили читаву недељу дана они уништавају за пола сата. Заиста је врло болно гледати кад се руши та лепота јер се тако заправо уништава дом Бога. Али, тако постајемо свесни да смо ми сви овде, привремено. Тај доживљај се дубоко урезао у моју душу, у њој је тињао и полако се развијао.

Друго што се догодило само неколико дана након што су монаси уништили ту мандалу јесте чињеница да сам сазнао за непалску трагедију. Непал је врло гостољубива и чудесна земља, у којој сам и ја био, и једноставно нисам могао да поверујем да се тамо догодила чудовишна трагедија у којој је принц убио оца, целу породицу и себе. Било је то врло тужно, а вероватно је тај догађај испровоцирао у мени потребу да направим ту драматуршку конструкцију романа.

У роману је међутим најважнији однос оца и сина. То је, наравно, и најважнија тема и у нашој и у западној култури. У православној религији се каже – Бог отац и Бог син, и сваки мушкарац постаје мушкарац кроз неку борбу са оцем и кроз жељу да постане отац. Како се испоставило то није основна - кардинална тема само наше културе,

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

то је општељудска тема и у другим културама; однос између оца и сина је фундаментални људски проблем. Та непалска трагедија је симбол свих наших покушаја да свргавамо ауторитете, да сами постанемо очеви, да сами постанемо ауторитети. Сва та борба је трагедија баш као што је непалска трагедија.

Борхес има кратку причу под насловом „Четири циклуса“. Он каже да сви писци заправо причају само четири приче, а последњи сижје који разрађују, јесте сижје о самоубиству Бога. Тракијски Бог Апис се убио. И северни Бог Один виси на дрвету – он се заправо убија у име самог себе, у име Бога Одина. Христа распињу римски легионари иако он, такође, зна да ће се то десити... То је заиста наша људска трагедија. О томе не можемо да не говоримо. У томе има и неког приношења жртве, па и то што пишемо о томе, и то је опет нека врста приношења жртве. То радимо зато што сви ми – и писци и читаоци на неки начин желимо да поделимо трпезу с боговима. То је круг тема које су ме узнемиравале и које су се потом улиле у низ тема које обрађујем у овом роману.

МУЗИЧКИ ПРОГРАМ ТРГА ОД КЊИГЕ

Београдски академски хор Collegium musicum чији је умјетнички директор и диригент Даринка Матић Маровић наступио је на отварању Трга од књиге под покровитељством Генералног конзулата

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Србије. Репертоар за овај наступ, биран по мјери светковине писане ријечи, обухватио је Приморске напјеве Стевана Ст. Мокрањца, дијелове Литургије Св. Јована Златоустог (С.Ст. Мокрањац) као и Алилуја; Спаси Боже људи твоја (Павел Чесноков). Слиједиле су традиционалне српске и крајишке пјесме, народне из Бугарске и Македоније, шаљива минијатура из Црне Горе те бачке пошалице. Три биса и на крају Каљинка Маљинка уз громогласне аплаузе хору, солистима Тијани Илишевић (сопран), Владимиру Андрићу (баритон) и Милицы Тегелтији (блок флаута) и повике браво за диригента Даринку Матић Маровић

ПРВА PRESS ПРОМОЦИЈА НА ТРГУ ОД КЊИГЕ

Нови роман „Алеф“ Паула Коелја представио је Петар Живадиновић, директор издавачке куће Paideia

У Издавачкој кући Paideia, од оснивања, у октобру 1991. године, објављено је преко 500 књига уз настојање да радимо оно што други нису радили, објаснио је Живадиновић и истакао да су једини објављивали сабрана дела великих класика, све трагедије Жана Расина, све веће позоришне комаде Ежена Јонеска, комплетно прозно дело у једном тому Жан- Пол Сартра, Марсела Пруста, изабрана дела Албера Камија, први пут на српском језику..... Сада су у средини пројекта објављивања изабраних дела Аристотела, а десетак, дванаест савремених писаца објављују перманентно премда већина издавача то ради само понекад и са појединим писцима. Једини су стално на мети пиратерије, рекао је Живадиновић. Похвале је упутио свима који постојано раде на слављењу књиге и њеном уздизању на највиши пиједестал. Међу њих је сврстао и запослене у херцеговској Библиотеци која организује „Трг од књиге“.

У Црној Гори има два, три сајма књига, а ово је у сваком погледу најбољи, у културном и комерцијалном смислу, у третману који имају организатори према излагачима и односу медија према њему и излагачима, у односу публике. То кажем без икаквог интереса и врло ми је драго што се овај сајам развио у врхунску, регионалну културну манифестацију. У наставку промоције Живадиновић је оцијенио да је „Алеф“ сигурно један од Коелјових најбољих романа. То је роман о реинкарнацији, о бесмртности људске душе, у коме Коелја прича о властитом искуству. Алеф – назив, потиче из једне приче Хорхе Луиса Борхеса коју је објавио у истоименој збирци, а које је Paideia објавила пре десетак година на српском језику. То је један метафизички, теолошки појам, нешто из чега све извире и нешто у шта све увире, тачка у свемиру, која је покретна и може је душа сваког од нас, под одређеним околностима пронаћи.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Када уђете у њу, видите сву бесконачност и видите вечност. То је Коелово уверење. Тема реинкарнације је веома стара. Врло велики филозофи веровали су у бесмртност људске душе, на пример Платон, али и врло велики људи – НиколаТесла је веровао, Њутн, Виктор Иго. У поеми Бог, Виктор Иго, при крају живота, већ уморан каже: „Једва чекам да умрем да се нађем с Богом, имам нека питања да му поставим“. У Библији, у деловима Новог завета, наћићете директно тврђење о реинкарнацији, иако је на једном од сабора неколико векова касније из хришћанства избачен, из врло прагматичних разлога, појам реинкарнација....

Коело у „Алефу“ описује своје путовање у Русију 2006. године и искуство које је имао на том путовању трансибирском железницом. Успео је да се сретне са особом са којом се срео у претходном животу и којој је учинио велико зло. У Алефу кога проналазе у возу, доживљавају то враћање у прошлост и на неки начин искупљење и очишћење. Ова књига нас учи томе да је човеков живот много важнији него што многи то мисле и да је душа најбољи део нас самих са којим се повезујемо са читавим духовним светом, из прошлости, у тренутку садашњости и будућности.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

22.07.

„...ПОТРЕБА ЗА ПРИЧОМ И ПРИЧАЊЕМ ОСТАЈЕ, А ПРИЧА ТЕЧЕ И
ДАЉЕ И ПРИЧАЊУ КРАЈА НЕМА“:

у част Иву Андрићу и 50-годишњици додјеле Нобелове награде

Говори: Проф. др Мило Ломпар

у програму учествују:

глумци Вјера Мујовић и Дејан Ђоновић и хор Рождество из Бијеле

ДАН И НЕШТО ОД НОЋИ / Драгиша Калезић

Говоре: Драгиша Калезић и Зоран Живковић, главни уредник Нолита

БОГ НИЈЕ ЗБАЧЕН: сабрана дела / Казимир Маљевич

Говори: Владимир Меденица, уредник Логоса

БОГ НИЈЕ ЗБАЧЕН: сабрана дела / Казимир Маљевич

Говори: Владимир Меденица, уредник Логоса

Владимир Меденица-уредник Логоса:

„...ПОТРЕБА ЗА ПРИЧОМ И ПРИЧАЊЕМ ОСТАЈЕ, А ПРИЧА ТЕЧЕ И
ДАЉЕ И ПРИЧАЊУ КРАЈА НЕМА“:

ДЈЕЛО КАО СЛИКА СУСРЕТА КУЛТУРА

Проф. др Мило Ломпар

Андрић је био необичан и парадоксалан човек, у неком смислу предодређен за јавну улогу у животу свога народа и своје отаџбине. У исто време, он је често измицао из предњег плана, остајући понекад на ивици онога што се могло видети. Овим реченицама отворио је касивање о Андрићу, на новском тргу од књиге, Проф.др Мило Ломпар.

Као млад писац, 1914. године, Андрић је написао је неколико снажних и изразито персоналних есеја. Касније је писао персонално, али скривено. Томе можемо захвалити једну специфичну двојност његовог књижевнога говора, једно померање од лирског ка епском, једно скривање субјективног у објективном, једнозначје унутар онога што се више наслућује него препознаје. То је постало део Андрићеве поетике. Да ли је на ту поетику пресудно утицала његова лична судбина, три године проведене у тамници јер је био представник оног јужнословенског нараштаја који је био окупљен око покрета Млада Босна? Да ли је то тамничко искуство као и искуство интернирања после те три године, условило да у Андрићевеј мекдидативној и

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

замишљеној природи проговори један дубоки нагон који ће снажно обележити његове јунаке - нагон скривања? Андрић је био човек који се скрива. Један сликар који је у више наврата покушао да направи његов портрет на крају је рекао „не могу да допрем до њега“. Та врста природе која се у Андрићевој личности с годинама појачавала, на изванредан начин је обележила и његову књижевну реч. Али он се у том скривању полако примицао нечему чему је тежио од почетка. На почецима својим у *Експонту* и *Немирима*, дневничко лирској прози, субјективни глас његовог говора, његова потреба да персонализује оно што мисли и доживљава, били су снажни. Зато је било снажно и лирско начело. И Андрићев је почетак, као и почеци многих великих писаца обележен лирским начелом. *Експонто* носи неке од најзначајнијих тема и доживљаја модерног времена. То су године после Првог светског рата. Велика и огромна катастрофа и ужас дезорјентисале су нараштаје. Појавила се генерација модерних писаца, а можда је најбоље име за све њих, онај скупни назив који је обележио најзнатније америчке романистичке изгубљена генерација. Та велика генерација и у нашој књижевности ће обележити велики тренутак. Андрић представља почетак

тог лирског говора. Он ту још увек говори *ја*. Још говори прецизно о себи о страху, кривици, срепњи, патњи, искушењу. *Експонто* је обележио нови, непознати глас у нашој књижевности, на почетку једне неизвесне државе јужних Словена, и на почетку једног писца који је кренуо стазама везаним за судбину те државе. Постао је њен дипломата од ранга и каријере, обележивши у извесном смислу наставак једне велике линије предратних дипломата Краљевине Србије од којих је један, Милан Ракић, био у много чему велики узор Андрићу. „Са каквом је он грациозношћу поздрављао људе на улици подизањем шешира. Признајем да сам нешто од његових манира покушао да усвојим“, казао је годинама касније Андрић. И та реченица одсликава да је, на изванредан начин, Андрић нашао једну врсту идеала и

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

посвећености у ономе што би се могла назвати отаџбина и посвећености ономе што се зове уметност.

Он ће говорити одрешито само понекад. Нпр. у есеју посвећеном Јовану Скрлићу када ће са таквом карактеристичком реченициом обележити своје политичко становиште.

1924. године појавила се његова прва збирка приповедака, а у међуратном периоду, у коме је он највећи део времена проводио на дипломатској служби, у Риму, Мадриду, Букурешту, Берлину, он је објавио три збирке приповедака. Прва се појавила у репрезентативном колу Српске књижевне задруге и она у много чему обележава неопозиви прелазак Андрића у српску књижевност што је за њега остало до краја непрекинуто опредељење. Те три књиге приповедака обележавају најзначајније Андрићеве приповедачке моменте. Он је у њима почео да насељава наш свет као хроничар тог света, до тада непозантог, али, корачајући познатом стазом српских писаца. С једне стране стазом коју је назначио Петар Кочић, његов босански приповедач, с друге стране стасом једног српског писца из Далмације- Сима Матавуља. То су приповедачи о којима је Андрић најбоље мислио и говорио, и ту већ видимо извесно померање ка епском начелу, ка повлачењу субјективности из предњег у позадински слој слике и приказа. Ту се појављује велика галерија Андрићевих ликова, упечатљива и изузетна. Већ у *Експонту* се појављује познати Андрићев стих „*можда у ћутању леже речи које су покопале немир и несрећу*“. Мотив ћутања, један је од централних мотива Андрићевог приповедања, један од оних мотива који су прешли у његов животни стил, и постали његово егзистенцијално обележје. Мотив дугог ћутања ће се појавити на маестралан начин у његовој познатој приповеци *Мост на Жепи*. Ту ће се мотив ћутања као егзистенцијални дотаћи са мотивом камена, централним мотивом Андрићеве приповедачке имагинације. Мотив камена, обрађеног, тесаног, топлог камена, јесте мотив који се спаја са мотивом моста и на неки начин обележава кључне стазе Андрићеве хунанистичке приповедачке рефлексije. Тај спој између човековог ћутања и обликованог камена, то је нешто што се у *Мосту на Жепи* магистрално појавило и у први мах. Андрић каже: „*Онај ко је додирнуо*“ Видимо лирско начело, траг субјективности који није затомњен у Андрићу и који ћемо морати да тражимо, увек са појачаном пажњом. Између два рата се појављују и његови женски ликови који су репрезентативни за читаву једну галерију српске књижевности. Велике његове новеле „*Анкина времена*“ и „*Мара милосница*“, обележавају други део Андрићеве приповедачке вокације. Поред овог хуманистичког он је био писац тамних слојева људске душе

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

и склон ономе што је било психолошки проблематично. Способност да иде целом стазом омогућила му је да направи неке од најдијаболичнијих ликова српске књижевности. Код Андрића приповедачи предају штафету једни другима. Оно што ја причам у једном, постаје ваша прича у другом тренутку, прича која путује даље кроз време и та општа несигурност света и причања постаје одредница Андрићевог света. Све ове Андрићеве особине појавиће су маестално у његовим романима. Ти романи написани за време 2 .светског рата у Београду, писани су и много раније. Када је Хитлер напао Југославију Андрић је, као њен посланик морао да направи избор где ће да се врати. Могао је да оде у Женеву, Загреб или Београд. Андрић који је већ од 1924. објављивао своје књиге екавицом, одабрао је окупирани Београд. Он је 1941, дошао у разрушен град, под окупацијом, и ту провео четири године пишући своје велике романе које је објавио 1945. Треба знати да није желео да објављује под окупацијом, али треба знати и да је одбио да буде у једној антологији. Тада је јасно рекао. „*Као српски приповедач ја бих се свакако радовао да се моја прича појави у вашем избору али у садашњим необичним, изванредним околностима то не могу да прихватим*“.

1945. појављују се Андрићеве велики романи *На Дрини ћуприја*, која спаја његов мотив моста са његовим упечатљивим мотивом женских ликова, са његовим важним мотивом везаним за психолошки игру човекових страсти и нагона, са његовим мотивом који спаја фолклорне и реалистичке мотиве, и са оним што је карактеристично за Андрића, сликом сусрета култура. Андрић је нашу културу видео као контактну културу вера и обичаја, док је историју поимао као историју дугог трајања која се не може мерити политичким животом режима већ се мери дугим смењивањем обичаја, прилика и околности. Управо је *Травничка хроника* књига која о томе сведочи.

Трећи његов роман није доживео славу као претходна два босанска- то је роман са тематиком на почетку сарајевског, потом београдског живота, роман портрет *Госпођица*, и у неком смислу психолошка студија шкртости. Андрић је много држао до тог романа и увек се жалио на неприхваћеност тог дела. А онда је 1954. изашао његов магистрални мали роман *Проклета авлија*, у неком смислу његова најчувенија књига, карактеристична по томе што нам олсикава дисциплину, унутрашњу поетичку усредсређеност и једну дубоку уметничку свест Ива Андрића.

Проклета авлија је прича о авлијама, о затворима, и о ономе што на изванредан начин од живота чини тамницу. Два пола, трагичко дијаболички и хуманистички достигли су у *Проклетој авлији* највећи синтез.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Оно што је дошло после тога везано је за његову славу и за његово достојанствено ношење великог и славног имена, добитника Нобелове награде. Андрић је постао познат целим светом али је он остао веран унутрашњем кругу своје поетике. На питање о ком писцу је писао највише, примерено је на овом месту да кажемо - о Његошу. Ни о једном писцу није написао толико есеја као о Његошу. Писао је о његовим делима, чувени је његов есеј из 1937, предавање на Коларчевом универзитету - *Његош као трагички јунак косовске мисли*, а чувени су и његови есеји о истом писцу писани после рата. Оно што је посебно важно јесте тренутак када се нагео над Његошеву преписку и у њој покушао да нађе нешто што је ставио у наслов свога есеја - Његошеву човечност. Тада је схватио и ону унутрашњу динамику песника, али и динамику културе којој је дао свој репрезентативни израз. Тада је написао да је Његош први наш стваралац који је разумео да његов народ има пред собом веома тежак задатак да стекне просвећеност, али да се не изгуби у њој, да постане културан али остане свој. Управо је такав био Иво Андрић обележивши магистрални ток српске културе, културан али свој.

ПОЕТСКО - ДРАМСКИ ПРОГРАМ ТРГА ОД КЊИГЕ

Глумци Вера Мујовић и Дејан Ђонових казивали су одабране Андрићеве текстове, прочитали његову бесједу „О причи и причању“, говорили стихове, замишљени интервју са Антрићем и откривали на свој начин пред пажљивом публиком Андрићеве знакове....

Вера Мујовић дипломирала је глуму на Факултету драмских уметности у Београду, у класи професора Предрага Бајчетића. Играла је и позоришту, за телевизију (Ориђинали, Мина Караџић, Село гори, а баба се чешља, Мој рођак са села, Олга Јанчевецка...) Радилa у позоришту и на филму у Санкт Петербургу, Москви и Паризу... Гостовала у Русији, Украјини, на Сјеверном поларном кругу, Грузији, Јерменији, Шведској, Италији, Грчкој, Пољској, Хрватској, Француској... Аутор је двије књиге прозе: Регистар кревета, чежњи и опомена и Нисам овако замишљала живот. Између осталих добила награде: "Мата Милошевић", Златни витез у Москви за улогу Аглаје ...

Дејан Ђонових у свијет позоришта ушао 1986. у представи Пјешнице у продукцији Херцеговског Позоришта. Као носилац главних улога у представама XII добитник је више награда на фестивалима. Од 1993. године је у ангажману Дјечјег, садашњег Градског позоришта Подгорица. Пјесник је за дјецу – објавио је четири збирке поезије. Аутор је музике и сонгова за позоришне представе. Награђиван као текстописац на фестивалима дјечје пјесме. Дипломирао на ФДУ Цетиње на одсјеку позоришна продукција.

ДАН И НЕШТО ОД НОЋИ / Драгиша Калезић

Говоре: Драгиша Калезић и Зоран Живковић, главни уредник Нолита

НА ЉУЉАШЦИ ВЕЛИКЕ, РУСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Зоран Живковић: главни уредник Нолита

Књига “Дан и нешто од ноћи“ настала је прошле године. Наш аутор Драгиша Калезић је, на неки начин, направио личну историју једног значајног периода руске књижевности и оивчио је између два писца – Љермонтова и Булгакова. Ипак, не можемо то назвати простим омажом; после толико романа и такве библиографије, то је много више, рекао је Зоран Живковић, представљајући Калезићеву нову књигу. Истакао је и да је ријеч о посве оригиналном аутору, и то не само у односу на средину у којој је рођен већ и у односу на средину у којој ствара и живи. Његово дело достигло је фрапантну раскошност, а скромност прати његов лични живот, па њега највише може да потврди древна мисао знаменитог Конфучија који је рекао: давати већи значај напору него награди – то се зове љубав.

Ова лична историја, лични ресентимент на смрт Љермонтова, представља један стамени роман српске књижевности. Наш аутор је у том роману у оквиру једног дана и једне ноћи успео да исприча свој век, оглед или поглед на руску књижевност и на оно што је најзначајније у светској књижевности. При том, он гледа на један историјски догађај који се стварно збио – на познату смрт Михаила Љермонтова и причајући овог пута о једном дану и једној ноћи онога који је Љермонтова послао у смрт - и због тога постао познат.

Мора се рећи да његов мајор не личи на некога ко би могао да нам изгледа као један Чепмен оног новембарског дана 1980. године који је, такође, испред једне зграде поред Централ парка сачекао једног од најзначајнијих песника 20. века – Џона Ленона и остварио оно познато начело Ендија Ворхола да ће свако на овом свету бити познат барем пет минута. Чепмен је то остварио убивши Ленона.

Аутор овог романа читаоце ставља у позицију да имамо, нећу рећи одређену симпатију, али да потпуно другачије покушамо да замислимо позицију тог брђанина који је Љермонтову одмах затражио двобој. Имамо чак и неку врсту саосећања без обзира на сву салву и на начин на који је са овог света отишао. Бирајући важне чињенице везане за тај догађај, он по неким начелима која би се могла назвати, за ову прилику, и постмодернистичким, а једно од тих начела је да сваки културни чин и сваки културни догађај представља обједињавање две врсте цртања - прошлости и будућности, Драгиша Калезић у оквиру

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

тог једног дана и једне ноћи, у оквиру једног догађаја који се догодио пре толико година негде тамо у свету који нам је далек, а истина и веома близак, показује и сопствене сензибилитете и поглед на историју књижевности као неку врсту личнога дела.

Да не заборавимо – говорећи о Љермонтову, о његовом убици, он је током књиге остварио оригинални својеврсни омаж једном од најзначајнијих писаца 20. века, не само у Русији, Михаилу Булгакову. Бавећи се Булгаковом и његовим ликовима чудесно фантазмагоричним и помало необјашњивим, у романима чија унутрашња поетика и снага просто превазилази било какву потребу за рационализацијом и објашњавањем, он се бавио и оним основним егзистенцијалним

питањима савременог човека која би се могла свести на – како функционише историја, како функционише наше време куда ми идемо.

Љуљајући нас на тој љуљашци велике руске књижевности он нам је, не само открио тај век

руске књижевности него и сопствене модерне визуре једног писца који је овладао књижевним изразом на

најсавременији начин, упркос околностима које то не би сугерисале. И замислите - тим својеврсним омажом најзначајнијим делима руске и светске књижевности он нас је увео у ово време које нам поставља питања које наше генетско памћење није запамтило.

Због тога, морам рећи, да је овај роман посве другачији од свега онога што називамо савременим трендом. Драгиша Калезић је писац чији је сензибилитет не само негован него и толико сазрео да он осећа дамар савремене књижевне сцене и има такву културу и књижевно искуство да зна да разабере оно што одговара његовом књижевном изразу и традицији коју је изградио у савременој српској књижевности. Због тога је ово ретка прилика да говоримо о роману једног писца чија књижевна каријера и животна егзистенција траје много дуже од тренутка у коме смо и сведочи не само о једном рафинираном

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

књижевном образовању, о једном чудесном присуству које се не може упоредити, већ и о делу које на неки начин показује колико је једна мала књижевност једног малог народа витална и какве су њене могућности. Драгиша Калезић је не само потврдио своју књижевну егзистенцију у српској књижевности овим новим и оригиналним делом, него нам је као писац потврдио колико је књижевност неупоредива и незамењива и рекао бих најзначајнија потенција људског духа.

ПРОБОЈ ДЕМОНСКОГ У ЉУДСКИ СВИЈЕТ

Драгиша Калезић

Срдачан и искрен био је Драгиша Калезић у тренутку када је пред херцеговском публиком признао да је за њега одувек био тешко савладив задатак говорити јавно, поготово о својој књизи. Прибјегавао је зато методу Артура Рубинштајна, славног пијанисте, који је свирао свима тако што се обраћао само једном лицу у публици.. Није помогло, јер ми се поткрадала сумња да то лице може схватити да се баш њему обраћам, објаснио је Калезић и потом говорио о контексту у ком је настала његова књига, о моралној и духовној атмосфери која га је навела да је напише.

Предмет приповиједања је погибија Михаила Јуријевича Љермонтова, великог руског и свјетског пјесника, у двобоју са његовим школским другом мајорем Николајем Соломоновичем Мартиновом. Ја сам расположиве податке о мотивима убиства, пратећим околностима и каснијем покајању убице Мартинова ту и тамо домишљао градећи фабулу са упориштем у стварности, дакле што увјерљивији претекст – како бих казао оно што сам сматрао битним, а то је пробој демонског у наш људски свијет.

Тај пробој је давно започео, такорећи након стварања свијета. Ђаво је увијек био негдје ту, с краја, радио је свој посао, користећи сваку прилику да прошири и продуби дјелатност. Али, његова моћ и обим посла, чини се, никад нису били толики као данас, а само пословање тако отворено и разрађено. Као „мајмун господа Бога“, како га је именовао Лешек Колаковски, ђаво је стрпљиво градио свој пробој, у чему му је човјек здушно помагао, видећи свој лични рачун у томе. Ђаво је прокужио да је човјек саздан у знаку парадокса: да хоће и јаре и паре, да неодољиво настоји да споји неспојиво, да одбрани неодбрањиво, те да од њега може направити приврженог сарадника тако што ће, мијењајући и комбинујући улоге – од сугестивног заводника, упорног наговарача и обмањивача, до лукавог савјетника – у њему систематски подстицати баш она својства која „наводе воду на

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

његову, *ђавољу воденицу*“. А цијела стратегија је срачуната на то да „жртва“ остане у увјерењу да је обавезно на добитку.

Да ли и колико књижевност може да помогне човјеку на путу спасења? Јосиф Бродски у својој бесједи у Нобеловој академији изнио је став да књижевност још може да помогне посвећеном појединцу и оном ко воли књижевност да се одржи на висини задатка, будући да она као лични чин обраћања има за предмет издвојеност људског стања, претварање нула у малецке јединице, или увођење разлика тамо гдје историја по природи ствари настоји да одржи клише сводећи садашње стање на прошло. У том значењу Бродски коментарише славну реченицу Достојевског да ће „*Љепота спасити свијет*“ и тако обавити задатак за себе и своје одавно посрнуле дружбенице Истину и Правду. С тим што Бродски додаје да је „*за свијет вјероватно касно*“. Ја сам ту релативизујућу ријеч – вјероватно, примио као чин учтивости према високом аудиторијуму. За свијет је просто касно; „*грдно трње се растићило*“ толико да се ђаво већ тријумфално смије. И кад чујемо тај смијех, ми не разбирамо у каквом је стању свијет замркао, а још мање у каквом ће осванути.

Анри Бергсон је, пет деценија прије Бродског, такође у свом говору у Нобеловој академији, указао на једну изузетно важну ствар, да се пуким гомилањем материјалних добара не може подићи морални ниво човјечанства. Напротив: накнадно се показало да ствари стоје битно друкчије: да техничко – технолошки развој не само да не води моралном и културном напретку, већ може представљати несагледиву опасност уколико није праћен одговарајућим духовним уздизањем. Од тренутка кад је Бергсон изговорио ове ријечи прошло је више од осамдесет година, и то каквих 80 година! Број становника на земљи се удвостручио и поред свих ратова и епидемија. Тијело човјечанства је вишеструко увећано, а душа је остала тамо гдје је и била. Свијет је данас препун разноразних „авети“ тешко одредивог поријекла и суштине, безмало као у митско вријеме. С њима се можете сусрести у свакој прилици, на сваком кораку, „*у сваком грмену*“, али многе од њих су толико софистициране да их је немогуће препознати. Морате имати искуства, истраживачког нерва и бунтовничке воље да бисте их идентификовали. А уколико то и учините није сигурно да ћете им се моћи одупријети, па ћете бити принуђени да живите с њима у симбиози.

Данашњи човјек, див и патуљак истовремено, наоружан многим и сложеним научним справама и силном производном моћи у својој амбицији отишао је предалеко, прекорачио је мјеру као гаранцију поретка, па су се његови властити изуми окренули и посредно и непосредно против њега, и загосподарили његовим животом, његовом вољом за моћ, у радикално десакрализованом свијету.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Шта се може учинити да би се томе стало на крај? Или ће се можда нови вид ропства оваплотити у неком новом типу религиозног искуства. Зависи од тога како се одговори на питање које поставља Мирча Елијаде: „У којој мјери профано може постати само по себи свето; у којој мјери једна радикално секуларизована егзистенција, без Бога и богова, може сама собом да представља полазну тачку за нови тип религије?“

На путу од мита ка историји и филозофији човјек се, с једне стране, ослобађао и постајао аутономно биће које је обећавало да ће, ослобођено од разноврсних заблуда и укоријењених предрасуда, стати на властите ноге и на себе преузети одговорност за свој тамни удес. Од „божје рукотворине“, како је човјека одредио апостол Павле, човјек се претварао у субјекат који „противно одговара Богу.“

С временом, почеле су да пристижу једна за другом, све читљивије опомене на адресу толико разуларене охолости и похлепе, да се враћају као одјеци његовог сопственог гласа, који он и препознаје и не препознаје, зазире да га препозна; потајно жели да га чује и боји се да га чује. Све јасније освјетљаван с једне стране, човјек је почео да сразмјерно тамни на другој. Они митски чиниоци који су му у почетку битно одређивали судбину сада су почели да израђају преображени у облике његових властитих производа, који „противно одговарају њему самом“ као што је он противно одговарао Богу. Ослобађајући се своје зависности од сила природе, историјски човјек је с временом западао у ново и теже ропство, као жртва својих властитих, све сложенијих еманципаторских изума. Човјек – homo sapiens је као субјект културе озбиљно поткопан. Склизнуо је, мало-помало, у ново варварство! Занемарујући ону форму мишљења која је усмјерена ка освјетљавању себе као оног који мисли и који је одговоран за оно што чини, он се трагично удаљава од културног модела спасења и изгледног опстанка, те тако Аристотелову синтагму animal rationalis нарушава у корист њеног првог дијела.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

БОГ НИЈЕ ЗБАЧЕН: сабрана дела / Казимир Маљевич
Говори: Владимир Меденица, уредник Логоса

НЕБО – КРУГ, ЗЕМЉА – КВАДРАТ, А ПОСРЕДНИК - КРСТ Владимир Меденица-уредник Логоса

„Бог није збачен“ представља петотомник објављен на руском језику у распону од десет година. Комплетна архива, све што је пронађено садржано је у овом једном тому. Маљевич је заокружен 100 година након што је објављена његова прва икона. Књига има 978 страна великог формата плус 220 страна репродукција његових радова и око 129 страна фотографија из његовог живота, нагласио је Владимир Меденица, започињући промоцију овог дјела.

Маљевич је руска појава, појава која има везе са светским ситуацијама. Био је један филозоф у Русији, Николај Фјодоров, звали су га московски Сократ, човек који није писао него је само беседио. Овај московски Сократ радио је као скромни библиотекар у данашњој највећој руској библиотеци и једној од две највеће на свету и важио је за човека који апсолутно може да вам да информацију о свакој књизи која је постојала у библиотеци. Проповедао је памћење, незаборав. Фјодоров осим својих идеја које су незамисливе западном свету, има и трећу идеју да постоје простор и време. Ту почиње његова веза са Маљевичем. Простор и време су пројекти. Постоји бела свест и постоји Бог који је с оне стране сваког простора и времена, а уметник супрематор је власник надзнања, власник надучења. Маљевич у последњој својој слици у ренесансном моделу изграђеном од ових елемената супрематизма, ствара себе и новог човека. Нови човек то је била жеља целокупне руске револуционарне и уметности и полтике, економије и свега осталог. Нови човек се може изградити само као преображено биће. Маљевич као сви школовани људи тог времена у ствари негде докучује да није Бог. Он каже - Бог није збачен, а циљ уметности је да створи нови свет. Он у својој филозофији промовише уметност беспредметности. Он може себи да дозволи, да не опонаша Богом створени свет, када он дође до те фазе - до црног квадрата на белој подлози и када креће условно апстрактној слици. Маљевич ту покушава да нам дочара обрнуту перспективу. Слика је дводимензионално платно и ништа више. Свака ренесансна перспектива је лажни свет. Са таквим светом, са сваком дубином се испразнио и то је човек показао почетком 20. века. Човек више није то како га приказује класично сликарство. Али немојте мислити да ту не

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

спада кубизам и све појаве модерног сликарства. Све то спада у старо сликарство по Маљевичу. И није суштина у објектима, стварима, суштина је у нашем доживљају уметности. За Маљевича уметничко дело не треба да служи никоме и ничему, поготово не ономе допадању и укусу које је Кант промовисао у које чак спадају његова рана дела. Маљевич подржава Божје стваралаштво и има неке појмове који то претпостављају. Шта је то црни квадрат у симболичкој равни – ништа друго до небиће. Црна рупа у коју је ушло ово сликарство. Маљевич сасвим логично развија своје сликарство ка црном квадрату, том небићу, које гута све, да би се обновило, да би васкрсло да би се створио нови свет. Он је то урадио на сликама али и са собом. Маљевич је оличење духа који све може, оличење доследности. У најстрашније време када се губила глава због много мањих ствари него што су овакве слике, он је успео да од почетка до краја доследно ислика свој свет и да на крају тако и умре. Жртва иде од почетка краја, без иједног осећања, без ичега што би асоцирало на мучење, баш онако како то стоји на крсту и како све његове крстолике слике показују. Од почетка до краја он је изградио свој свет, јединствени, непоновљиви, никада виђени надуметнички свет.

Казимир Маљевич, и име говори и обликује његову личност. Његово име има два значења, показати и казнити. Маљ – чекић, није обични чекић, већ чекић у облику крста, који разбија гранит. Из имена Казимир Маљевич можемо извести - показаћу ти свет исликан чекићем. Маљевич је затекао кубизам, као сликарски правац, то је аналитичко сликарство који отвара предмет са свих страна и ту добијате Пикасове форме. Куб значи тродимезионалност. Маљевич је отворио ту коцку, запремина је ишчезла, и добио је крст. Предња страна коцке је у ствари средиште крста. Тај крст је у ствари средња алатка која преображава небиће. Средиште крста је био квадрат, из тог квадрата Маљевич поново вади своје главне аксиоме, опет се појављује крст и круг. Небо је круг, а земља је квадрат - између њих је посредник - крст. Човек уједињен са Божанском снагом савладаће и бесконачни универзум. То је патос који носи све истинске ствараоце.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

МУЗИЧКИ ПРОГРАМ ТРГА ОД КЊИГЕ

Друге сајамске вечери наступио је Црквени хор "Рождество" из Бијеле. Хор је основан 8.јануара 1992. при парохијској цркви Полагање Ризе Пресвете Богородице.. Као кум хора помиње се Бијељанин Василије-Васко Илић (1945-2004), а први диригент је био Светозар Вукасовић, из Ђеновића. Хор је један од бољих на територији Црне Горе. Поред духовног програма и сталног учешћа на светим литургијама његује и свјетовне пјесме. Већ традиционално хор "Рождество" поклања свом граду Божићни концерт, сваке године 4.јануара у Дворани "Парк". Хор се бави и хуманитарним радом, а једна од запаженијих акција била је помоћ у обнови светиња на Косову и Метохији. Хор је наступао и учествовао на бројним свечаностима и духовним академијама широм Црне Горе, Србије и Републике Српске. Тренутно има 35 чланаова, а диригент је Ивана Комненовић.

23.07.

ОЧИМА ПСИХИЈАТРА / Душан Кеџмановић

Говоре:

Др Душан Кеџмановић, Зоран Хамовић, директор и главни уредник Сliа и Др Александар Димитријевић, уредник Едиције Imago

ЊЕГОШЕВО ПЕСНИШТВО / Мило Ломпар

Говоре:

Проф. др Мило Ломпар и Зоран Живковић, главни уредник Нолита

ТУ САМ, У ТАМИ: омаж пјеснику Новици Тадићу

Говори: Гојко Божовић, главни уредник Архипелага

ОЧИМА ПСИХИЈАТРА / Душан Кеџмановић

Говоре: Др Душан Кеџмановић, Зоран Хамовић, директор и главни уредник Сliа и Др Александар Димитријевић, уредник Едиције Imago

ЕТНОНАЦИОНАЛИЗАМ ЈЕ УНИВЕРЗАЛАН ФЕНОМЕН

Др Душан Кеџмановић

Ова књига представља фокус онога чиме сам се ја као професионалац бавио у последњих, скоро пола стољећа; то су три области. Једна је област којој сам највише остао дужан у моме и професионалном и непрофесионалном животу, а то је област питања, размишљања о животу, о протицању живота, о појавама са којима сам се сретао, које су ме занимале, које су тражиле мој одговор.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Радим као психијатар у приватној пракси већ 20 година у далеком Сиднеју и пружајући психијатријске и психолошке услуге, између осталог, нашим људима хтио-не хтио успио сам да запазим, шта је то што чини психологију нашег човјека који је отишао у туђину, које бриге њега муче, како се односи према свом завичају, како излази накрај са дилемама, да ли се вратити или не вратити, како излази накрај са сукобом генерацијским и међугенерациским са својом дјецом која расту у новој средини, која релативно брзо усвајају обичаје и језике нове средине и коју родитељи напросто губе... Пошто је изузетно велики број људи са ових простора данас у туђини, а далеко највећи број тих који су отишли тамо ће и остати, сматрам да би много више требало него што је то досад учињено посветити пажње психологији тих људи који су отишли. Говорим о онима који су отишли и о онима који су остали.

Посебно је занимљиво неразумијевање између оних који су отишли и оних који су остали и, чини ми се, продубљивање јаза неразумијевања између једних и других. Мислим да је задатак пред психолозима, првенствено овдашњим, а мислим заиста на читаву Југосферу, јер то ја тако и осјећам, тако и емотивно и мисаоно припадам, да више стручне пажње, научне пажње посвете психологији оних који су отишли и ових који су остали. Јер мислим да у времену које долази та ће тема постајати све више актуелна, и политички између осталог.

Друга тема којом сам се бавио јесте тема која је мене изабрала, тема етнонационализма. Ја сам живио 47 година у Сарајеву и када је избио рат ја сам био истински затечен. Затечен – јер нисам могао себи да објасним шта се то дешава и наредних десет, можда и петнаест година отишао сам из психијатрије и интензивно се бавио проучавањем првенствено психолошких аспеката етнонационализма. Мени није требало дуго да схватим да је један од основних узрока, једна од основних последица али и један од основних инструмената ратног сукоба био етнонационализам. Да бих се могао бавити психолошким аспектима етнонационализма морао сам, да упознам социолошке, политичке па историјске аспекте етнонационализма, односно национализма уопште и то ми је одузело доста времена, али сам успио првенствено себи да објасним, а онда вјероватно, и другим људима - шта јесте етнонационализам; шта је то што је етнонационализам.

Мишљење које сам изнио у мојим радовима и у неколико књига јесте да нису ови крајеви, како се често мисли, склони етнонационализму, нисмо ми варвари, није Балкан буре барута, нисмо ми они који по завршетку сваког рата кажемо – довиђења у следећем рату. Етнонационализам је један универзалан феномен, етнонационализам је само једна историјска форма једног врло старог обрасца понашања људи који се може свести на то : пријатељство према онима унутра - непријатељство према онима споља.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Добар дио нашег идентитета ми црпимо из нашег етнонационалног или, ако хоћете, само националног идентитета и зато што нам је толико стало до нашег идентитета, а то значи до групе којој припадамо, ми смо спремни и да убијамо, и да гинемо због тог идентитета. Између убијати за свој народ и страдати због свог народа нема велике разлике. Тај образац је идевантан људском бићу као бићу групе, и ништа у овом тренутку не казује да би он могао или да се промени или да ишчезне; јесте да звучи прилично песимистички али мислим да је најближе истини. Ово што се десило нама може врло лако или врло брзо да се деси, и дешава се, диљем свијета и као што сами знате у најразличитијим крајевима свијета. Пошто смо ми овдје и пото се тиче нас склони смо да вјерујемо да смо ми неки проклети народи, да се то само нама дешава, да смо овдје предодређени историјом да увијек ратујемо, да је 50 година најдужи период мира. Међутим, то можда одговара неким историјским чињеницама али из аспекта психологије национализма не одговара истини.

Ја сам у књизи
направио једну
психологију
етнонационалиста
која може бити
интересантна за
читаоце. Наиме,
посматрајући како
се људи понашају,
шта пишу, шта
говоре и како се
односе једни према
другима успио сам
да испрофилирам
десет психолошких
профила

етнонационалиста, гдје ће мислим свако од вас моћи да нађе и да препозна своје сусједи, своје познанике, чланове своје родбине па, ако је довољно критичан, да нађе и самога себе међу тих десет профила.

У последњем, трећем дијелу књиге говорим о психијатрији – мојој основној професији, зато сам и то назвао „Очима психијатра“, јер ма колико сам се наизглед бавио различитим темама у животу ја сам увијек остајао и био психијатар. Вјероватно, али не само због тога, као израз постмодернизма – довођењем у питање свих неких више-мање етаблираних истина, потребе да се све релативизује и доведе у питање

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

и неке сто година старе истине и можда и двјесто година, колико је стара психијатрија као дисциплина, истина у психијатрији и феноменима психијатрије последњих двадесетак година добро се доводи у питање. Тиче се прије свега постојања лудила, тиче се постојања суманутости, тиче се постојања нормалног и патолошког.

Моја предпоследња књига, носи наслов „Један критички поглед на психијатрију“. Ја сам одкад се бавим психијатријом био критичан према њој, али сам истовремено био и њен бранитељ. Дијалог између критичара психијатрије и бранитеља психијатрије не постоји, и - бићу мало препотентан ако кажем, да сам можда један од ријетких аутора у свијету који покушава да тај дијалог успостави. У прилог оних који критикују психијатрију иде то да, колико год ће вас то изненадити, психијатри не знају шта је душевни поремећај а не знају ни шта је душевно здравље. Кад кажем – не знају под тим подразумијевам да у психијатријској заједници не постоји сагласје о томе шта јест душевни поремећај, и још мање шта је душевно здравље. Ја у овој књизи посвећујем посебну пажњу контрадикцијама које не могу да се избјегну и дилемама с којима се морају суочити сви они који покушавају да одреде душевно здравље. Наравно, ви ћете мене питати – ако ви радите скоро пола вијека у психијатрији а не знате шта је душевно здравље и шта је душевни поремећај, како радите свој посао, јер то је ваш основни задатак - то је само један од парадокса у психијатрији а о томе како ми то успијевамо - нећу одговорити – прочитајте књигу.

КЊИГЕ КОЈЕ ПОКРЕЋУ НА ДИЈАЛОГ И ДЕЛАЊЕ

Зоран Хамовић, директор и главни уредник Clia

Најмлађа едисија у издавачкој кући Клио је дошла као нека врста руке спаса, из жеље да се савремени човек, онај који чита, ове и друге едисије које смо ми до сада објављивали, поново окрепи, ослони и стекне самопоуздање које је нетом изгубио, објаснио је Зоран Хамовић.

Пре 20 година, када је настала издавачка кућа Клио, када почиње и једна врло занимљива повесна деоница из које се, бар за нормалне људе, ништа не почиње, моја идеја је била да младим људима - онима пред којима се све руши, треба дати неки ослонац, интелектуални ослонац на који ће једино моћи у себи да рачунају, и потом пређу преко онога што их чека. Требало је тада дати прилику за један озбиљан дијалог; дијалог и са људима и са оним што људи чине. Књиге које смо ми објављивали у различитих 17 едисија као спрега интересовања био је озбиљан предложак, не зато да те књиге буду само стављене пред нечије очи и да би декорисале простор, него пре свега да би изазвале ватру, жар читања и оног што је најважније – деловања.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Наше књиге, у протеклих 20 година, имале су само једну мисију, а то је да покрену акцију, да створе услове за социјалне промене и да омогуће да они људи који читају имају сврсисходност читања и употребу оног знања које из тих књига, као дијалога, произлази.

Едиција Имаго, бави се, можемо рећи, психологијом, психијатријом и још више од тога проницањем у оно што јесте добар пут или оздрављење човека. Али, то је искуство које не долази само из руке наших стваралаца. Када сам говорио о дијалогу говорио сам заправо о томе да смо врло отворени и да највећим делом објављујемо књиге преведене са различитих језика, компоњујући их заједно са искуством које смо узели од наших стручњака. Тако је међу ине стручњаке са различитих подручја, доминантно Француске, и Енглеске - ту и рукопис наших аутора. Они не само да су на истој равни читања и интересовања него, можемо слободно рећи, и много занимљивији и у појединим стварима отменијега мишљења од оних које имамо прилику да читамо са других страна. Једна од таквих књига је и „Очима психијатра“.

ОБЈАВЉУЈЕМО КЊИГЕ КОЈЕ ОТВАРАЈУ ДИЈАЛОГ

Др Александар Димитријевић

Неколико месеци смо се бавили концепцијским питањима едиције Имаго и сагласили смо се: да ћемо објављивати академску психологију, а не популарну, да нећемо објављивати књиге које се баве тиме како да добијете 27 савета да преварите шефа, и да свакако објављујемо књиге које на неки начин разговарају, отварају дијалог са људима који нису психолози по струци. Значи, да то не буде психологија каква се објављује у стручним часописима – херметична, мандаринског језика, са много бројева и много формула која нема много релевантности када је у читају људи који нису академски психолози. И, коначно, да пробамо да се сваком књигом крећемо на простору који психологија дели са другим научним дисциплинама или са другим дисциплинама које су на било који начин релевантне за нашу културу, рекао је представљајући едицију Имаго њен уредник Др Александар Димитријевић.

Прве књиге које смо објавили биле су књиге које су добро рецензирани на местима као што је New York Times book reviews. То су биле књиге које су писали ингениозни аутори, Стивен Мичел – на пример, а он је вероватно најважнији амерички психоаналитичар последње деценије прошлог века. Након тога су се појавиле прве књиге Томаса Саса – једне од најконтроверзнијих фигура у историји психијатрије и анализе његових текстова, који отварају много провокативних питања на која се може одговорити на различите начине, али на које је мање-више свако ко се бавио психијатријом или клиничком психологијом

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

последњих деценија, осетио потребу да одговори. У том првом циклусу се појавила књига човека који уопште није психолог – Дејвид Морис који је професор енглеске књижевности, који је прво написао једну књигу о култури бола, о томе како савремена западна цивилизација, посебно Америчка, у једној руци може да се сматра културом бола, а затим је написао књигу о томе како у доба постмодерне људи доживљавају болест на сасвим специфичан начин; то је једна врста историзације феномена болести.

Пет наслова који су уследили баве се еволуционом психологијом; тиме како биолози критикују покушај психолога да користе Дарвинову теорију. затим се појавила књига ренесансног духа, Брет Кар, енглески психоаналитичар, човјек који је мени лично изразито симпатичан зато што је у 50. години почео да студира соло певање; написао је либрето и музику за једну оперу која се изводила на West end-у, и изразито је широко позициониран. За врло угледни амерички часопис „Америка за младе“ он четири пута годишње напише један текст који се бави неким потпуно свакодневним питањима. То су потпуно фасцинантни текстови због лакоће и лепог књижевног стила, и кад се појавила његова књига „Секс и психа“ ја сам одмах пожелео да је преведемо на српски јер је то књига која представља прву емпиријску студију са фасцинантним узорком од 19 000 испитаника, а бави се сексуалним фантазијама. То је прва књига у историји психологије која се није бавила сексуалним понашањем већ фантазијама..

Коначно, у последњем турнусу појавиле су се књиге „Креативност и лудило“ професора Росенберга са Харварда, који је био управник Института за истраживање креативности и током тих 25 година обавио 32 000 истраживачких интервјуа са добитницима угледних награда као што су Нобелова или Пулицерова, и на основу тих интервјуа изнео сасвим оригинална, и у стручним часописима често дискутована, схватања о томе како се креативни процес одвија.

Објавили смо књигу „Музикофилија“ Оливера Сакса, вероватно најугледнијег неуролога на свету и свакако јединог научника који је на Columbia универзитету добио почасну титулу Columbia university artist. Ова његова књига доноси велики број, условно речено, прича у којима говори о томе шта се дешава са људима који имају неку врсту неуролошких проблема, који имају некакве везе са музиком... Такве приче, усклађене са Саксовим објашњењима, покушаји су да нас убеди да је музика сама по себи нека врста терапије.

Кад смо спремали књигу др Кеџмановића, пред само објављивање, мени је деловало да нема никакве потребе да објављујемо биографију аутора, јер ко год се бави овом нашом дисциплином на просторима бивше Југославије и не зна ко је Душан Кеџмановић, ја не могу да му помогнем. Кажем то зато што су на свим медицинским факултетима, колико је мени познато, специјализанти психијатрије учили из овога

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

што они зову „велики Кеџмановић“, а студенти психологије, дефектологије и осталих студија медицине су учили из „малог Кеџмановића“ и просто је то било неизбежно име и неизбежни аутор у образовању свакога од нас...

Његова књига коју смо објавили у Клиу, носи неколико различитих концепција којима читалац треба да се позабави. Прва ствар је просто, лако питање, нешто што ћете читати са задовољством. Тај део књиге је нека врста слика из живота. Мени оне делују као запажања док се кретао кроз живот неко ко добро пише и који дубоко мисли и посматра људе. Други део те књиге посвећен је нечему што је тема која окупира свакога од нас, а то је питање етно-национализма, како се он појављује, које су његове карактеристике, који су му људи склонији. На извештан начин не можете да не видите импликације свега тога кад размишљате о томе шта се нама дешавало у последњих двадесет, или последњих неколико стотина година. То су текстови који се баве или овим питањима или неким одговорима, поново и на стручни, и на професионални и на лични начин. Коначно, највећи део књиге бави се оним питањима која на неки начин, ипак праве ту скривену нит између прве књиге професора Кеџмановића, која се појавила сад већ доста давно, и која се бавила питањима шта је нормално а шта патолошко и онога што је сада за њега актуелно и у овој књизи и у најновијим текстовима. То су питања како данас, значи – 2010. када смо књигу и превели, можемо да размишљамо о томе шта је то лудило, како можемо да га разумемо, да ли можемо да га дефинишемо, на који начин то може да помогне нашим пацијентима, да ли то може да помогне општој популацији – не само људима који имају дијагностификоване менталне поремећаје..., Нека врста дискусије, за коју мислим да може да буде занимљива зато што је жива, неколико аутора који су покушавали на различите начине да деконтекстуализују или деконструишу, или – да кажем најједноставније неки од њих чак и да кажу своје бесмислено – чиме се не треба бавити и о чему не треба мислити. Професор дискутује с њима износећи прво своје ставове и онда постављајући питања. Нека од њих вам, предпостављам, могу деловати врло учено, нека су здраворазумска и логичка питања која добар читалац поставља себи када чита те текстове. Нека од њих могу бити добра за нас зато што оживљавају интересовање за неке од аутора који су на извештан начин код нас сада у сенци... а нека су врло релевантна јер се баве најсавременијим питањима – питањима која се постављају последњих 4-5 година тамо где је избора много, која још нису била стигла у нашу литературу, као што су питања статуса суманутих идеја, статуса халуцинација, да ли их сви имамо, да ли су то клинички феномени, како да разликујемо кад јесу а кад нису.

ЊЕГОШЕВО ПЕСНИШТВО / Мило Ломпар

Говоре:

Проф. др Мило Ломпар и Зоран Живковић, главни уредник Нолита

ПЈЕСНИШТВО КОЈЕ НАС ЛЕГИТИМИШЕ У ЕВРОПСКИМ КРУГОВИМА

Проф. др Мило Ломпар

Једно од универзалних питања које свака култура поставља у менама времена која пролазе и нараштаја који се понављају, јесте шта је један класик може да им каже о времену које је далеко од њега. То постављају Руси када се питају о Пушкину, Немци када се питају о Гетеу, Италијани када се питају о Дантеу, Енглези о Шекспиру, Шпанци о Сервантесу. Свака култура има централне тачке, једну врсту песника који обележава национални и опште културни контекст, чак неку везу између та два контекста. Могло би се рећи да није могуће бити класични песник националне културе а не бити у исто време песник једне веће, шире, обухватније традиције, ријечи су Мила Ломпара којима је започео промоцију на Тргу.

Његош није само централни и репрезентативни песник српске културе зато што њој припада и зато што је на изванредан начин та култура своја основна обележја управо ту пронашла већ је он централни песник српске културе зато што се кроз његово песничко искуство та култура легитимише у свеобухватнијим и ширим културним круговима. Оно што је чини европском и што њеном идентитету даје наглашено обележје. Тај однос и модерна времена треба да препознају у калсику. Већ је Андрић 50-тих година судбоносно питање: да ли је могуће и у нама утрнуо сваки осећај за специфичан ритам Његошевог дестерца и да више не може да затрепери струна наше душе као одзив који је лозинка у тренутку када се појави. То питање је наговештавало потребу да се модерна времена и модерно искуство саобразе са класичним песниковим духом. Једно од питања може да се формулише и на други начин. Које су се то силе сустигле у једном песничком искуству, које традиције су се дотакле. Први одговор подразумева централну традицију 19 века, епску традицију - наша класика једина и права рекао је Васко Попа су народне песме, устројила је структуру епског доживљаја света а изглед десетерца је на изванредан начин промењен, али и озакоњен у Његошевом стиху. Модерна времена наговештавају драматику Његошевог песничтва на други начин. Он је песник који може да се одреди као трагички песник, али трагички песник и искуство припадају хеленском свету. У извесном смислу то су силе наше цивилизације, сусрет Атине и Јерусалима, хеленске идеје о ономе што бисмо могли назвати самонадмашивањем и хришћанске - откровењске коју би могли назвати традицијом Јерусалима. Тај сусрет код Његоша је драматичан.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

И то питање да ли је могуће препознати хришћански трагични дух су питања која су мене заокупила када је реч о Његошу.

У Његошу постоји једно специфично осцилирање између различитих категорија које сам ја на метафорички начин обележио као понор. У песниковом духу постоји више различитих хоризоната у којима препозанемо понорно искуство. Један је траг скепсе, сумње, резигнације, можемо га назвати хоризонталним трагом, оним који је обележавао падање искуства. То је понорно искуство зла - тамна линија понора. Постоји и светла линија понора - препознавање Бога унутар понора. То би значило да је Његош песник мистичког искуства. (*Проналажење човека у себи и унутар онога што био припадало свету.*) Није то код Његоша извесно него постигнуто искуство. Мотив еротички, мотив светог спајања, означава спој неба и земље, тренутак настанка света који се код Његоша доводи у колерацију са еротичким моментом у његовој највећој црти који би ми могли означити као сексуално спајање. Његош томе даје једну мистеријску позадину. Значи имамо еротички, космолошки, дични и таутолошки мотив - смрти. Видимо да је песник слао читав низ мотива у један догађај који је обележен у светом спајању. Слично се догодило у његовим драмским делима али није било тако лако видљиво.

Његош је песник који је на историјско питање дао два одговора

позитиван и негативан - трагички и хронички. И парадокаслано је да је у *Горском вијенцу* у коме је дао трагички одговор, човек дигнут на већу меру него што му припада а у *Лажном цару Шћепану малом*, гдје је дао негативан одговор - човек је спуштен ниже. Ту је Његош показао искуство карактеристично за европску поезију а то је да је комедија увек трагичнија и депресивнија од трагедије. Његош је показао и да је прави песник трагедије и песник комедије. *Луча микроkozма* има спиритуално искуство, у *Ноћи скупља века* даје еротичку димензију светом спајању.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Имамо песника који репрезентује нашу националну егзистенцију, српску историју, традицију, и у исто време песника кроз кога резонира европски акорд српске судбине. То показује да није Његош по произвољности класични песник српске књижевности, већ зато што унутар његовог дела одјекује један дубљи цивилизацијски сусрет две основе на којима одјекује наш дух.

Дужност класика као и идеја класика јесте да модерном времену узврати његову сумњу преображену и преокренути онако како у свачијем искуству одјекује једно овакво песничко искуство. Та палета Његошевих мотива га је учинила репрезентативним песником унутар песничког искуства модерних времена.

СВЕОБУХВАТНОСТ ЊЕГОШЕВОГ ПЈЕСНИШТВА

Зоран Живковић, главни уредник Нолита

Током два програма на Тргу од књиге (о Андрићу и Његошу) прошли смо златни век српске књижевности, рекао је Зоран Живковић и то „превео“ у чињеницу да су у Херцег Новом, и Његош и Андрић живели. Према његовим речима то је несвакидашња предност овога града, јер када говоримо о српској књижевности, ходамо Херцег Новим, и повлачимо ту магистралну линију наше књижевности која почиње са епском поезијом коју је сублимисао Његош а онда је на један несвакидашњи и нобеловски начин и Андрић.

„Његошево песништво“ је књига која је дуго чекана у нашој књижевности, а коју је поткрај прошле године остварио професор Београдског универзитета, професор матичне катедре за историју српске књижевности проф др Мило Ломпар, један од најбољих тумача Његошевог дела који нема премца у региону. Знамо да су најзначајније личности наше културе имале књиге о Његошу, али дуго није било тако свеобухватног наслова као *Његошево песништво*. То је књига која је потребна студентима али и свеукупној јавности. То је књига која је одговорила на питање зашто је тај писац, који је у основи имао две теме, космичку судбину човека и историјску судбину Црне Горе постао средишњи писац српске културе и српског језика. Он је то постао зато што је пре свехга био европски и светски писац. Сам почетак књиге представља анализу Његошевих најпознатијих песама. Те бриљантне анализе, са свим могућностима широког спектра које његово знање и савремене методе дају могу ући у било какав најстрожи избор најзначајнијих есеја српске књижевности. Тај есеј *О Ноћи скупља вијека* а нарочито како је он то урадио када је парирао и анализирао и знамениту *Санта Марија дела салуте* повезујући их, није само новина и освежење већ једна врста а-есеја о класичној српској књижевности, какав је дуго чекан. Морам скренути пажњу и на есеј о проблему ремегага у *Горском вијенцу*. Мило Ломпар захваљујући не

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

само својој методологији овде је остварио тумачење проблема на тај начин да је то назвао универзалном и светском темом ремегата и осветлио то из једног цивилизацијског угла да нема потребе да се то анализира на тако приземан начин како се то радило до сада. Рекао бих да је он успио да оствари оно чему теже велики мајстори.

И у крупном плану, по концепту и оној најминуциознијој нијанси анализирајући и мање познате стихове, успео је да оствари више него упечатљив утисак. Зато ова књига представља једну професорску књигу намењену ужем кругу људи, успева да прескочи тај ужи круг и линију што се зове шира политичка публика, па коначно имамо књигу која ће бити вреднована тек у временима која долазе. Појављује се као једна врста комета-представља дело једног писца али и дух једног времена. Ломпар је овом књигом потврдио да је заиста појединац мере истинитог и новог, и без обзира што је то његов лични успех то је успех и сацремене српске књижевности.

МУЗИЧКИ ПРОГРАМ ТРГА ОД КЊИГЕ

Наступиле су професори херцегновске Музичке школе Валентина Кулиновић-кларинет и Ивана Петковић – флаута.

Валентина Кулиновић, (1978 год. у Сомбору) ниже и средње музичко образовање стекла је у Новом Саду (Музичка школа „Исидор Бајић“, одсек-кларинет) у класи професора Ђуре Петеа, као и на новосадској Академији уметности у класи проф. кларинета Михаила Келблија. У току школовања освајала је бројне награде на такмичењима и фестивалима: прва награда на фестивалу камерне музике у Сенти 1994. год., као и на Републичком такмичењу у Београду 1997. год. и на Савезном такмичењу у Котору 1997. год....

Звуком свог инструмента, кларинета, обојила је бројне књижевне и културне програме у Херцег Новом, Подгорици, Котору, Требињу, Београду, Новом Саду, Суботици... Од 2001. год. живи и ради у Херцег Новом. Учествовала је на Дучићевим данима у Требињу, Ђоровићевим сусретима у Билећи као и на додели награде Кочићево перо (задужбина Петар Кочић, Бања Лука- Београд). 2010. год. похађала је специјалистички семинар за дувачке инструменте у класи истакнутог кларинетисте мр. Вељка Кленковског.

Међу бројним наступима на књижевним програмима издваја књижевно вече Матије Бећковића и промоцију поезије нобеловца Чеслава Милоша, у организацији пољске амбасаде и херцегновског СКПД Просвета..

Ивана Петковић (1978. у Котору) потиче из музичке породице, Нижу музичку школу за флауту завршила је у Херцег Новом, средњу музичку "Мокрањац" у Београду у класи проф. Бодина Старчевица, а Музичку Академију на Цетињу у класи проф. Љубише Јовановића.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Добитник је многобројних награда, слатних лира на републичким такмичењима а као средњошколац учествује на Међународном такмичењу у Тортони (Италија) и осваја четврто мјесто у соло категорији, а у дуету са харфом треће. Као студент, осваја златну лиру у категорији дуета.

Учесник је и полазник многих курсева из флауте, неки од њих су Љетне школе код Проф. Љубише Јовановића и истакнутог мађарског флаутисе Јаноша Балинта.

Од 1998. год ради у Основној музичкој школи Херцег Нови као професор флауте. Вриједним трудом и дугогодишњим радом до сада, окитила је херцеговску музичку школу са 25 награда са разних такмичења, и ишколовала десетине Новљана. Данас у класи има 15 ђака. Живи и ради у Херцег Новом.

Програм ТУ САМ, У ТАМИ: омаж пјеснику Новици Тадићу, одложен је због кише за понедељак 25. јул у 20 и 30.

ДРУГА PRESS ПРОМОЦИЈА НА ТРГУ ОД КЊИГЕ

Представљена је књига Љубинке Милинчић, публицисте, преводиоца, дугогодишњег дописника више листова из Москве, о актуелном руском премијеру Владимиру Путину "Феномен Путин - човек који је створио сам себе" .

Гојко Божовић: ГОВОРЕЋИ О ПУТИНУ ГОВОРИ О РУСИЈИ

Ова књига говори о једном актуелном политичару који је персонализација једног политичког процеса који се дешава у великој земљи. Да би се таква књига написала мора иза ње да постоји неко ко добро познаје политичке и друштвене околности земље о којој је реч, политичку ситуацију и политичке гестове које је направио. Љубинка Милинчић већ десетак година живи у Москви и за то време изнутра сведочи о променама које су захватиле Русију како у политици и тако у друштвеном животу. Она је више пута посведочила да је одличан познавалац савременог руског друштва, па је у улози која је све ређа у новинарству, један је од последњих озбиљних дописника који неки од наших медија имају у белом свету. Њена књига заиста обилује подацима о животу у руској свакодневници и заправо нам предствала изнутра све, увек деликатне промене у руској политици. Путин је дакле један од оних снажних политичких личности која обелажава властито политичко време, а с друге стране он је личност која не преза да се упусти у свакодневницу и који силази са политичких висина и изненађује се свакодневним ситуацијама: он је бајкер, спасилац угрожене животињске врсте, човек који се не плаши медведа, човек који се дружи са обичним људима или човек који изађе из типичних

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ
К њ и г а к њ и г у о т в а р а

ситуација које одликују савремене политичаре. Путин је изразити представник модерне политике, у исто време он је човек који доноси веома важне одлуке, а с друге стране он је човек који има одлике које су карактеристичне за западне политичаре. То је човек који има ауторитет али се понекад спушта негде у свакодневницу и као човек коме ниједно људско задовољство није странао.

Ова књига је написана тако што је Љубинка Милинчић врло пажљиво проучавала неколико фаза у Путиновом политичком развоју, указујући одакле се појављује тај човек, које су га околности припремиле, колико је наслеђе било ограничавајући фактор. Ту је истовремено реч о томе да ли су проблеми које је Русија имала дуго времена били покретачки или ограничавајући фактор з а његову политику. Показује нам који су исходи Путинове досадашње политичке праксе а с друге стране нам показује Путина јавности, не само као политичара и државника већ као човека који са јавношћу комуницира на нестандардне начине. Ова књига сажима ко је Путин на основу досадашње политичке каријере, она нам даје неке могуће пројекције даљег развоје једне политичке судбине, говорећи о Путину ова књига нам говори о Русији. Путин није само политичар који је решио да буде успешан, славан и моћан већ читав један систем који оличава његову способност да проблеме решава који су учинили феноменом. Мислим да је ово један занимљив начин да се говори о политичарима не само из угла њихове политичке стратегије већ и из угла приватне политичке судбине. Тек тада можемо да судимо о једном политичару и њиховим одликама.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Ова књига помаже да боље разумемо околности у којима се он појавио у којима делује и све изазове са којима се суочава његова политика. Путин никога не оставља равнодушним или људе бескрајно одушевљава или му се бескрајно супроствљају, али и они који не деле његово мишљење, изузетно га цене.

Љубинка Милинчић: СВИЈЕТ НЕ МОЖЕ БЕЗ РУСИЈЕ

Не кријем да је мој став о Путину позитиван јер је он за земљу, када је дошао на њено чело и када се буквално распадала, много урадио. Ауторитарним начином успео је да успостави један систем да скоро 12 година од његовог доласка на власт, бар не прети опасност од распада. То је земља у којој се сваког дана ситуација мења, која иде напред. Наравно, то није заслуга само једног човека нити један човек може да промени свет. Међутим, он је невероватно много учинио и променио у тој великој земљи. Путин је прво обавио посао на спољнополитичком плану и не може у свету више ништа да се ради без утицаја Русије. Мене је занимала личност која је изазвала поштовање, а ствара се утисак да су Путинови противници јако бројни али их је у свтари јако мало.

РАЗГОВОРИ НА ТРГУ ОД КЊИГЕ

Андреј Бичков: УВИЈЕК ЧОВЈЕК ОСТАЈЕ У ЧОВЈЕКУ

Какви су ваши утисци са Трга од књиге?

Било је чаробно вече када је отворен трг од књиге и величанствен концерт хора Колегијум музикум.

Био сам нервозан очекујући свој наступ, али када је хор последије низа предивних композиција запјевао и Каљинку Маљинку осјетио сам да се нешто у мени отворло. Било је након тога једноставно и лако говорити, а ја сам осјећао као да сам на неком предивном древном мјесту на које се спустио Свети Дух. Обишао сам штандове, изненађен сам бројем издавача и бројем нових књига али и чињеницом да су оне углавном и јако добро опремљене.

Мото сајма књига је *Књига књигу отвара*, ви сте рекли да књига књигу рађа, како доживљавате одабрани мото а како објашњавате вашу реченицу о рађању књиге?

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

Мени се јако допао мото овогодишњег Трга од књиге јер та реченица се може схватити на различите начине. Ја сам у њој видио неки природни смисао, иницијацију. С друге стране књига се и рађа - док настаје, па онда она рађа читаоца и поново се рађа кроз процес читања.

Вјерујете ли у будућност књиге у овом познатом, штампаном облику и колико познајете ауторе са некадашњег југословенског простора?

Књига се данас свуда може наћи и свуда може читати. Књигу ћете наћи на Интернету, у електронском облику, можете да слушате како вам неко чита књигу.. Али ја сам убијеђен да је књига, у штампаном облику на папиру, она коју узмемо у руке и прелиставамо и читамо, аристократски предмет. Прави љубитељи књиге ће увијек прије изабрати такву књигу него читати у електронском облику. Књига ће опстати – сигурно. У последње вријеме ја читам Павића, Његоша, Горана Петровића, постепено постајем српски читалац правих, добрих књига. На жалост не могу да кажем да јако добро познајем Андрића, а наравно читаћу и њега...

Постоји некаква тајна, која није сасвим објашњена, али познато је да мали народи, условно речено наравно, рађају велике војсковође, велике књижевнике, велике филозофе. И ова земља, један је од најбољих примјера за то, у Хертцег Новом ми смо у центру једне праве књижевне земље.

Како да савремени човјек сачува Дух, Душу. Бога и Човјека у себи у судару са глобализмом, транзицијом, материјалним и моралним посрнућима?

Увијек Човјек остаје у Човјеку. Без обзира што се нама чини да је рецимо наука и све то о чему ви говорите потиснуло Дух, Душу, Бога... То једино наш ограничени људски поглед утиче да ми бирамо једно или друго. У суштини постоји и једно и друго. Постоји и религија и наука, исто као што постоји добро и зло. И ја себе, као научник, сматрам религиозним човјеком иако не припадам потпуно цркви. Недавно сам читао књигу Жака Дериде кога сви сматрају постмодернистом и заговорником деконструкције.. Мислим да се ипак налазимо у оној тачки времена и свијета када се потпуно могу сложити научни и религиозни принципи, још нисмо дошли до тачке да бирамо између једног или другог.

РАЗГОВОРИ НА ТРГУ ОД КЊИГЕ

Мило Ломпар: ДАНАШЊИМ ПРИЛИКАМА НЕ МОЖЕМО
УСАГЛАШАВАТИ ПРОШЛЕ

Говорено је на Тргу од књиге још једном о Андрићу и о Његошу, па и послѣје тога остаје отворено питање - јесмо ли их добро читали, јесмо ли од њих довољно научили и како их читамо данас?

Увек је важно да скренемо пажњу на ту двојицу писаца који су у некој вези, један као класичан писац српске културе, Његош, и други као модеран писац који наставља управо ту епску традицију приповедања. И битно је да су се на неки начин поклопили догађаји, овогодишњих 50 година од када је Андрић добио Нобелову награду, , док је такође битно да смо успели да осветлимо једног константног пјесника ове културе и ове традиције. Осим тога, битно је да обојица имају везе са Херцег-Новим, Његош је учио у манастиру Савина, Андрић је ту имао кућу и ту је боравио, тако да на неки начин овај град има разлога да ту везу између њих двојице његује и у будућности.

А у прошлости су ствари стајале онако како су стајале, свједочанства су постојала таква каква су постојала, постоји попис становника у Црној Гори за вријеме краља Николе, па се види који је број становништва који се представљају као Срби, тада је Црна Гора била потпуно српска држава. Прилике су се промијениле, о њима можемо имати добро или лоше мишљење, већ како је коме на вољу и како ко у складу са својом памећу и савјешћу процјењује, али не можемо промијенити прошлост, не можемо ми рећи да се Његош осјећао другачије него Србин. То је просто смијешно ако се погледа његово дјело.

Ја сам говорио када се појавио тај облик превођења Његоша (*на црногорски*) да је то вишеструко негативно, прије свега то је нетачно, са становишта онога што позитивна наука о томе зна, са друге стране то је морално веома сумњиво зато што ви имате неке од најзначајнијих тумача Његоша, који су прерађивали критичка издања какав је био Никола Банашевић, наш велики познати романиста који је био са Цетиња и није вјеровати да људи тог знања, тог искуства, па чак и тог поднебља, који су могли да читају "Горски вијенац" онако како га је Његош могао изговарати нису знали нешто што данашњи аматери, људи непознати у струци, проглашавају.

Ту имамо једну врсту политичког насиља над српском културом са далекосежним циљем да се најзначајнији српски пјесник учини, ако већ не може из његовог дјела да се уклони тај српски елемент, онда да се замути и на неки чудан начин учини неодређеним. Мислим да је то нешто што забрињава и да то ни у ком случају није позитивно, поготово што ми не можемо данашњим приликама усаглашавати прошле прилике. Можемо ми данас постати и други људи и други

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

народи и могу околности бити друге јер је људима дата слобода да то учине, али не може све то да мијења оно што је било у прошлости.

Тако да мислим да је то нешто што забрињава, али што би требало да јача спремност и одлучност људи да се труде око тога.

Предрасуда која постоји код нас да су култура, држава и таква питања питања која ће постојати увијек као киша, као сунце, као мјесец - неће, ви морате да улажете, много и често улажете, онако како улажете у сопствену породицу, а без гаранција, јер нико нама не гарантује да ћемо сутра бити живи а ми ипак говоримо о томе шта ћемо радити сутра. Тако да мислим да је та врста труда неопходна, а ми овдје могли смо да дамо свој допринос.

Хоћете ли поново писати о Његошу?

За сада не, дао сам велику монографију, на 450 страна, прије тога сам објавио књигу "Његош и модерна", а ако будем успио, прерађено издање те прве своје књиге, даћу надам се за 200 година његовог рођења, значи 2013.године.

Каква је ваша оцјена Трга од књиге?

Овдје сам поново послџе неколико година и било ми је занимљиво даслушам разноврсна предавања на различите теме. Мислим да је и публика могла бити заинтересована, природно, за неке теме више, за неке мање, како је коме на вољу. Оно што мислим да је важно јесте да је овај Трг од књиге показао континуитет у својој оријентацији, у свом разумијевању ствари и у љубазности.

РАЗГОВОРИ НА ТРГУ ОД КЊИГЕ

Душан Кеџмановић: ТРЕБА БИТИ КРИТИЧАН ПРЕМА СВЕМУ

Да ли су ослабили национализми на просторима некадасње Југославије?

Јесу, ако гледате цијели простор некадасње Југославије. Нису, ако гледате подручја гдје и даље постоје снажне етнонационалне тензије. Мислим првенствено на гранична подручја између Косова и Србије, на малтене цијелу територију Босне и Херцеговине, и на подручја Македоније у којима је измијешано албанско и македонско становништво.

У свим реченим крајевима етнонационалистичка осјећања и вјеровања нису изгубила на снази. У неким мјестима су се чак појачала у односу на предратни и ратни период. Шта је заједничко поменути областима? Заједничко је вјеровање људи који их настањују да

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА ТРГ ОД КЊИГЕ 2011. ГОДИНЕ

К њ и г а к њ и г у о т в а р а

границе (још) нису дефинитивно повучене или поново повучене; страх да ће им у новом исцртавању граница, које слуте, "друга страна" узети оно што, како вјерују, припада само њима; потреба да "другу страну" прикажу у што ружнијем свијетлу како би у преговарачком процесу имали што бољу позицију или да би оправдали потребу да се демографски и просторно не мјешају са онима који су никакви, што ће рећи извор немира и зла.

Колико су "излијечене" последице ратова деведестих и колико нам треба за "оздрављење"?

Тамо гдје су спласнуле етнонационалистичке страсти и прориједиле етнонационалистичке идеје полако блиједе сјећања на сукобе из деведесетих. Једноставно речено, губе актуелност. Људе све више заокупљају бриге, циљеви и и потребе које немају ниста заједничко са етнонационализмом. Нема сумње да ће у индивидуалном, а посебно у колективном сјећању дуго остати похрањена лична и групна искуства и приче из насвјежих балканских ратова. Да ће та и таква искуства и приче бити злоупотређени у неком будућем сукобу, ако до њега икада дође, нема такође никакве сумње. Има мишљења да неколико генерација народа који су ратовали треба да живе у миру да би дошло до "оздрављења" у смислу у којем сте употријебили овај појам. Показало се да ни тај период, некада, није довољан да би нестала колективна сјећања о страдању и жртвовању за "нашу ствар".

Како да човјек сачува здрав дух - у судару са глобализацијом, транзицијом...?

Ако под "глобализацијом" и "транзицијом" подразумијевате турбулентно вријеме, вријеме губитка традиционалних и још неустављених нових вриједности, значи, вријеме аномије, онда у такво вријеме човјек може да се заштити од невремена безвлашћа тако сто ће бити критичан према свему што се сада и овдје нуди као узор за углед и, шире, критичан према владајућим идејема - ако ни због чега другог оно зато што су владајуће идеје увијек идеје оних на власти.

Оцјена Трга од књиге.

Трг од књиге је изванредна културна манифестација. Она бјелодано показује да оно што се по градовима и селима нуди као љетна култура или култура љета није права култура. Све честитке иницијаторима и организаторима Трга од књиге, са жељом да истрају у својим племенитим прегнућима.